

SŁOWO OD REDAKTORÓW

Na wstępie serdecznie dziękujemy Redakcji „Studiów Politycznych” za udostępnienie nam łamów tego cennego kwartalnika naukowego i wyrażenie zgody na opublikowanie dziewięciu artykułów o charakterze monotematycznym, poświęconych Unii Europejskiej i jej działalności w kontekście trzydziestolecia traktatu z Maastricht. Stanowią one pokłosie ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej 4 kwietnia 2022 r. przez Instytut Studiów Politycznych PAN i Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II na temat „Unia Europejska w świecie zagrożeń i nowych wyzwań w kontekście 30-lecia traktatu z Maastricht”.

Traktat z Maastricht, po długich negocjacjach został podpisany 7 lutego 1992 r. i wszedł w życie 1 listopada 1993 r. Otworzył on ważny etap w procesie integracji Europy, który mimo wielu turbulencji trwa do dnia dzisiejszego. Powołał do życia Unię Europejską (UE), definiując ją jako „nowy etap w procesie tworzenia coraz ściślejszego związku pomiędzy narodami Europy, w którym decyzje podejmowane są na szczeblu najbliższym obywatelowi” (art. A. TUE).

Wśród badaczy oraz polityków i publicystów spotyka się dziś sprzeczne tezy odnośnie do kondycji, zadań, celów i przyszłości UE. Z jednej strony dominuje opinia, że UE już wytworzyła specyficzny system więzi wewnętrznych, rozbudowała własne struktury i oryginalne procedury rządzenia, a jej główne organy odzwierciedlają specyficzny system władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej o ograniczonych możliwościach przymusu. Ich zdaniem Unia wyznacza najkorzystniejszy kierunek dla rozwoju całej Europy. Z drugiej zaś strony pojawiają się opinie, że UE od lat dryfuje, i to w nieznanym kierunku, co stanowi dla niej poważne zagrożenie, że wymaga dalszego doskonalenia struktur wspólnotowych i nowych zasad współpracy oraz szerszego kształtowania świadomości europejskiej wśród państw członkowskich i ich obywateli. Bez wątpienia, kolejne kryzysy: konstytucyjny, finansowo-gospodarczy, migracyjny, pandemiczny

i energetyczny, związany z agresją Rosji na Ukrainę obnażyły szereg mankamentów UE, zwłaszcza w odniesieniu do jej polityki wewnętrznej i międzynarodowej oraz związanych z obowiązującym w Unii procesem decyzyjnym, *de facto* uzależnionym od stanowiska niemiecko-francuskiego duetu.

W związku z powyższym podczas wspomnianej konferencji naukowej podjęto próbę oceny traktatu z Maastricht i jego roli w procesie europejskiej integracji oraz dokonano bilansu działalności UE w minionym trzydziestolecu. Ponadto dyskutowano nad jej wadami i zaletami oraz niezbędnymi reformami i nowymi zadaniami, aby mogła ona skutecznie rozwiązywać pojawiające się problemy i efektywnie funkcjonować w obecnym i przyszłym świecie, wśród narastających kolejnych zagrożeń i nowych wyzwań, które zagrażają bezpieczeństwu Europy i świata.

W prezentowanym numerze zamieszczamy w układzie problemowym dziewięć artykułów, napisanych przez badaczy z różnych instytutów i uczelni w Polsce. Tom otwiera artykuł Józefa M. Fiszera poświęcony genezie traktatu z Maastricht i jego znaczeniu dla integracji i bezpieczeństwa Europy. Koresponduje z nim kolejny artykułtekst, autorstwa Zbigniewa Czachóra na temat konsekwencji traktatu z Maastricht dla europejskiego systemu integracyjnego, analizowanych w ujęciu konstruktywistycznym. W kolejnym artykule Marek Rewizorski analizuje w ujęciu późnowestfalskim zmiany zachodzące w polityce zewnętrznej UE oraz jej determinanty i skutki dla stosunków międzynarodowych.

Autor czwartego z zamieszczonych w tomie tekstów, Mateusz Czaśak, ukazuje stosunki niemiecko-francuskie w minionym trzydziestolecu oraz ich stan obecny i perspektywy. Z kolei na istniejące w UE spory między jej głównymi organami a rządami państw członkowskich wskazuje Janusz J. Węc w artykule, który dotyczy sporów o istotę i zakres reformy ustrojowej unii gospodarczo-walutowej oraz strefy euro w latach 2017–2022 między Komisją Europejską i rządami państw członkowskich.

Ważną rolę w procesach zarządzania UE odgrywa tzw. prezydencja, czyli przewodniczenie, sprawowanie najwyższej władzy przez państwa członkowskie w Radzie Unii Europejskiej. Czas sprawowania prezydencji, która trwa sześć miesięcy, jest dla państwa ją pełniącego nie tylko wielkim wyzwaniem, ale także szansą na realizację własnych interesów w kontekście integracji europejskiej. Problematyce tej poświęcone są dwa kolejne artykuły. Kinga Torbicka analizuje priorytety

prezydencji francuskiej w Radzie Unii Europejskiej oraz jej osiągnięcia w odniesieniu do wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony UE. Natomiast Agnieszka Stec pisze o problemach bezpieczeństwa europejskiego i sytuacji politycznej Europy podnoszonych w kampanii prezydenckiej we Francji, w kontekście sprawowanej wówczas przez to państwo prezydencji w Radzie Unii Europejskiej.

Tomasz G. Grosse w swoim tekście poddaje analizie skutki geopolityczne wojny na Ukrainie dla Unii Europejskiej, które są już i będą zarówno pozytywne, jak i negatywne. W ostatnim zaś artykule Kamil Jaworski ukazuje znaczenie traktatu z Maastricht dla rozwoju polityki klimatycznej w Unii Europejskiej.

Wszystkim autorom powyższych tekstów serdecznie dziękujemy, a Czytelników zapraszamy do ich wnikliwej lektury i dyskusji.

Redaktorzy tematyczni

Prof. dr hab. Józef M. Fiszer, ISP PAN

Dr hab. Tomasz Stępniewski, prof. KUL